

2. Заде Л. Понятие лингвистической переменной и его применение к принятию приближенных решений. Москва: Мир, 1976. 165 с

**ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ
ГРУНТООХОРОННИХ ОБМЕЖЕНЬ У
ВИКОРИСТАННІ ЗЕМЕЛЬ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В
УКРАЇНИ**

Хомич А.

(науковий керівник доц. Кустовська О.В.)

Національний університет біоресурсів і природокористування
України

В аграрному секторі найважливішою складовою частиною ресурсної бази є земельні ресурси, а ефективність виробництва і продуктивність праці в аграрній сфері визначається родючістю сільськогосподарських угідь. На сучасному етапі суспільного життя земельні ресурси використовуються досить інтенсивно, виконуючи при цьому функцію територіального базису, основного засобу виробництва й природного ресурсу.

Десять років тому Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження родючості ґрунтів» були внесені зміни до Земельного кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Законів України «Про землеустрій» та «Про охорону земель». У відповідності законодавчим документам, власників та користувачів земельних ділянок, які використовують земельні ділянки сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва загальною площею більш як 100 гектарів, зобов'язали розробити проекти землеустрою, що забезпечують еколого-

економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь. А в 2015 році вказані вимоги поширилися на всіх без винятку власників та користувачів земельних ділянок сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва незалежно від площі земель, що використовуються. [5]

Але, нажаль не завжди спрацьовує принципово економічно вигідно й екологічно доцільно, як правило, переважає те, що економічно вигідно по відношенню до площ посіву певних сільськогосподарських культур.

Переважаюча більшість сучасних сільськогосподарських підприємств не мають екологічного і економічного обґрунтування структури земельних угідь і посівних площ. Наслідком цього є збільшення площ під просапні культури, які негативно впливають не лише на ерозійні процеси, а й передують виникненню інших деградаційних процесів. Власники і користувачі землі почали ефективніше використовувати виробничий потенціал земель, які знаходяться в межах їх господарств, для максимального задоволення своїх економічних інтересів. При цьому вони не завжди дотримуються ні природоохоронних вимог, ні особливих режимів використання земель.[4]

Усе це призвело до порушення оптимізації території сільськогосподарських підприємств, у тому числі сівозмін, що спричинило деградацію ґрунтового покриву. Тому, питання щодо оптимального використання та охорони земель стає одним із ключових не лише у процесі земельних відносин, а й у господарській діяльності усіх форм господарювання, що потребує зміни ставлення до ґрунтів як основного засобу виробництва в сільському господарстві. Ось тому виникає потреба в організації сільськогосподарського землекористування, враховуючи екологічно обґрунтоване та економічно вигідне використання земель.

У 2013 році в Україні було запроваджено адміністративну відповідальність за використання земельних ділянок сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва без затверджених у випадках, визначених законом [1], проектів землеустрою, що передбачає накладення штрафу на громадян і посадових осіб.

Законом України «Про землеустрій» визначено, що порядок розробки проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, має встановлюватися Кабінетом Міністрів України. Вказаний Порядок було затверджено Постановою Кабінету Міністрів України № 1134 від 02.11.2011 року.[4] Як зазначають А.Г. Мартин та О.В. Краснолуцький, недостатній прогрес у запровадженні проектів землеустрою свідчить, перш за все, про невдалість прийнятої у 2009 році концепції регулювання праввідносин, пов'язаних із забезпеченням охорони родючості ґрунтів через жорстке регламентування системи сівозмін у порядку землеустрою [5].

Практика показує, що при дотриманні такого співвідношення сільськогосподарських культур можна досягти високих і стабільних урожаїв, запобігти виснаженню і втраті родючості ґрунтів внаслідок ґрунтовоми, а не покладатися на системи удобрення ґрунтів, які спрямовані тільки на отримання бажаного врожаю, а не на нормування чи поліпшення якісних характеристик ґрунтів. [3] При цьому існує і недолік – новий орендар земельної мусить дотримуватися запровадженої раніше (для попереднього землекористувача) схеми чергування сільськогосподарських культур та полів сівозміни. Проте, дана схема не завжди зможе відповідати його бізнес-плану, тому варто коригувати проектні рішення і вносити зміни до

існуючої проектної документації, замовником і власником якої є попередній землекористувач.

На жаль, введення адміністративної відповідальності за відсутність проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь не вирішує проблеми екологічно-безпечного використання земель сільськогосподарського призначення та збереження і відновлення їх родючості. Застосування ротації культур також не можна вважати вирішальним чинником збереження родючості ґрунтів. Сівозміна фактично є лише способом попередження ґрунтовтоми – порушення біоенергетичного режиму ґрунтів та різкого зниження урожайності сільськогосподарських культур внаслідок їх беззмінного вирощування або частого повернення на попереднє поле сівозміни, що призводить до погіршення якісного стану ґрунтів, накопичення у ґрунтах специфічних хвороботворних мікроорганізмів та насіння бур'янів. [2]

Накладення штрафу не буде дієвим важелем, який змусить землекористувачів здійснювати розробку вищезазначених проектів землеустрою, адже лише вартість проектно-вишукувальних робіт по складанню проекту землеустрою на сьогодні в десятки разів перевищує суми штрафів, а наявність у землекористувача розробленого проекту землеустрою не є гарантією того, що він буде безумовно дотримуватися визначених у проекті вимог, адже санкція за порушення, як правило, є незрівнянно меншою за прибуток, який може бути одержаний навіть середнім за обсягами виробництва підприємством при вирощуванні високорентабельних культур (соняшник, зернові, зернобобові тощо) та ігноруванні вимог земельпорядної документації щодо додержання сівозміни. [5]

Отже, регулювання охорони родючості ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення необхідно, щоб землевласники і землекористувачі несли цивільну,

адміністративну або кримінальну відповідальність відповідно до законодавства за недотримання умов ґрунтоохоронних обмежень, а також при здійсненні господарської діяльності зобов'язані інформувати органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування щодо якісного стану, деградації та забруднення земельних ділянок, про посівні площі сільськогосподарських культур, що вирощуються на них, з обов'язковою реєстрацією відповідних змін у земельному кадастрі, що дозволить відстежувати органами державного контролю історію посівів сільськогосподарських культур.

Література

1. Краснолуцький О., Тихенко Р., Євсюков Т. Складання проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічно обґрунтовані сівозміни та впорядкування угідь. Землевпорядний вісник. 2010. № 4. С. 14-17.
2. Кушовська О., Новак М. До питання формування корпоративних структур сільськогосподарського виробництва. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2017. №3. С.27-33.
3. Кушовська О.В., Хворостенко О.О. Важливість оцінки якості ґрунтів у сільськогосподарському виробництві. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. №1 (164). С. 92-95.
4. Kustovska, O., Polishchuk O. On the issue of creating the soil of conservation restrictions when using agricultural land. Scientific and industrial journal of Land management, cadastre and land monitoring. 2019. Vol. 4. P. 27–33. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Zemleustriy/article/view/13286> (Last accessed: 05.03.2020) DOI: <http://dx.doi.org/10.31548/zemleustriy2019.04.10>

5. Мартин А., Краснолуцький О. Нова концепція формування ґрунтоохоронних обмежень у використанні земель сільськогосподарського призначення. Землевпорядний вісник. 2014. № 2. С. 20-24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zv_2014_2_9. (дата звернення: 05.03.2020).

МОДЕЛЮВАННЯ НАПРУЖЕНО- ДЕФОРМОВАНОГО СТАНУ ДОРОЖНІХ ОДЯГІВ З ТРИЩИНАМИ У ПОКРИТТІ

Цинь Сяосюань (КНР)

Михайлов А.І.

(науковий керівник А.Г. Батракова)

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В основі розрахунків напружено-деформованого стану дорожніх одягів лежать рівняння теорії пружності [1]: статичні рівняння визначають умови рівноваги елементарних елемента; геометричні рівняння пов'язують деформації елемента з переміщеннями його точок; рівняння, виражающе залежність між напруженнями і деформаціями. Вони відображають закон Гука [1].

Статичні рівняння представляються у вигляді:

$$\mathbf{A} \vec{\sigma} + \vec{g} = 0, \quad (1)$$

де $\vec{\sigma}$ - вектор напружень, $\vec{g}$ - вектор інтенсивності об'ємного навантаження.

Геометричні рівняння:

$$\vec{\varepsilon} = \mathbf{A}^T \vec{u}, \quad (2)$$

де $\vec{\varepsilon}$ і $\vec{u}$ - вектори деформацій і переміщень; $\mathbf{A}^T$ - транспонований матричний оператор диференціювання.

Фізичні рівняння теорії пружності: